

Posádka na šancoch

Zaistenie južnej hranice Sliezska sa uskutočňovalo prevažne na náklady Tešínskeho kniežatstva. Prostriedky na udržiavanie šancov boli nemalé, napr. v roku 1644 prekročila suma potrebná na údržbu opevnenia a zabezpečenia posádky 56 000 zlatých (ročný výnos z tešínskeho kniežacieho panstva dosahoval v tej dobe sotva 25 000 zlatých).

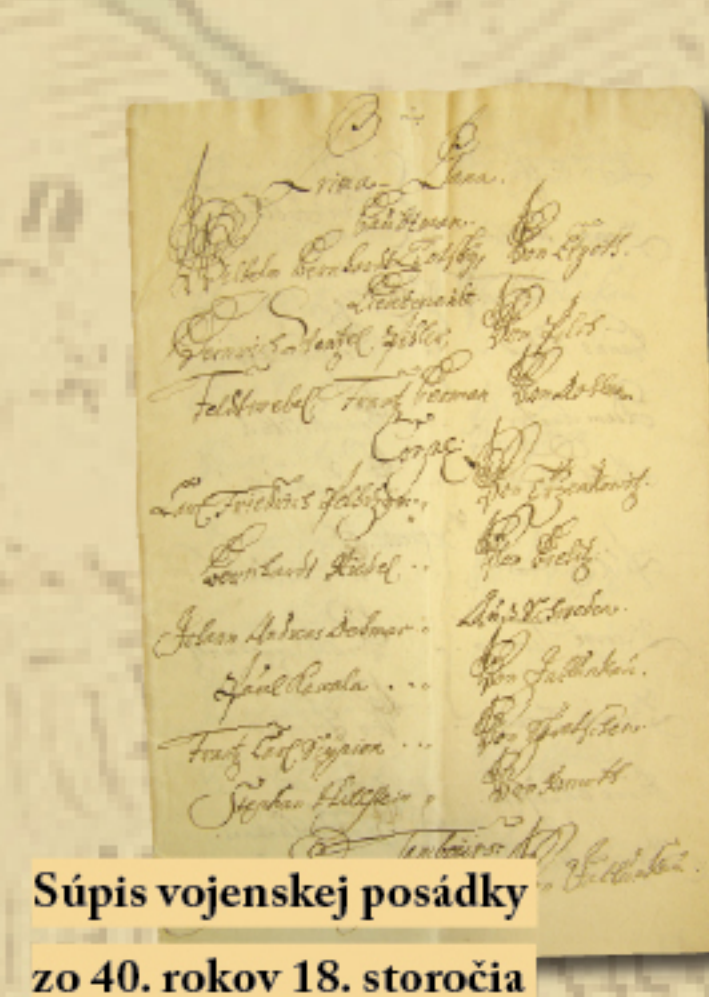
■ Obranou priesmyku boli poverovaní tzv. vybranci, predovšetkým Valasi z južného Tešínska. Počet vybrancov sa menil vzhľadom na hroziace nebezpečenstvo. V roku 1621 uvádza 150 vybrancov, v roku 1626 už 350 a v rokoch 1643–1645 sa spomínajú vybranci o počte 400 až 600 mužov, ktorí slúžili na šancoch za žold.

■ Vojsková časť posádky sa regrutovala z radov cisárskych jednotiek, často sa jednalo o kontingenty sliezkych stavov. V júli 1621 bol na šance umiestnený cisársky žoldniersky oddiel naverbovaný v okolí Neapola pod velením Spineliho. Pre veľké nezhody s okolitým obyvateľstvom musel byť oddiel ešte toho roku zo šancov odvelený. V apríli 1644 bol na ochranu priesmyku vyslaný plukovník von Rochow s vojskom, ktoré neskôr posilnil plukovník Dewaggi. V roku 1647 je doložená posádka o 89 mužoch a v roku 1658 bola na šance dosadená mierová posádka tvorená 4 mušketermi s veliteľom strážmajstrom Franzom Georgom Bureyom. V 60. rokoch 17. storočia,

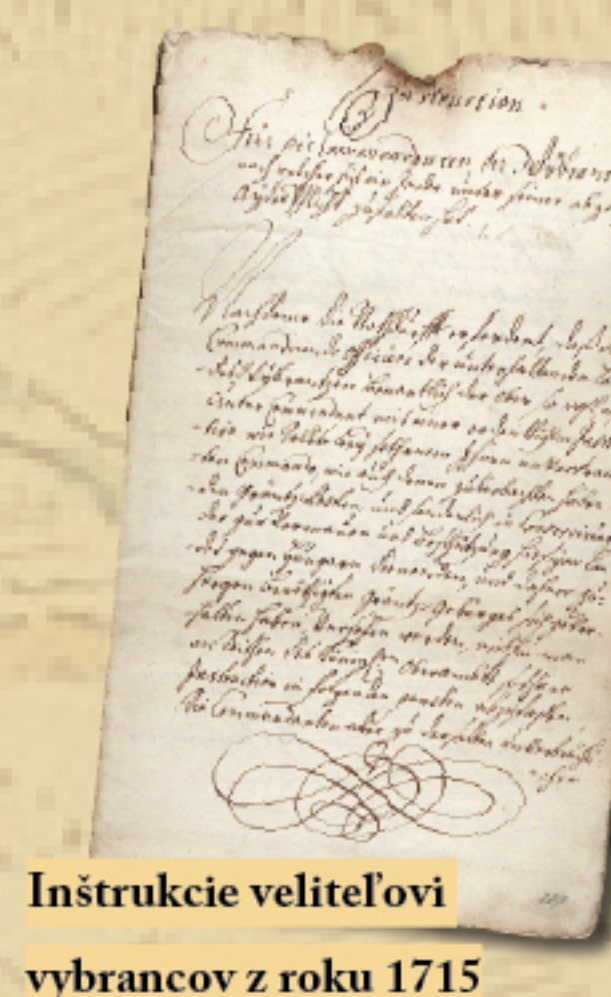
v súvislosti s narastajúcim nebezpečenstvom, bol počet mužov zvýšený na 100. V auguste 1663 boli Veľké šance dobre zásobené zbraňami a proviantom. Dostali 5000 pecňov perníka uloženého v sudoch, 100 šaflov múky (1 vratislavský šafel = asi 76 litrov), 60 súdkov masla, 40 súdkov syra, 50 plátov slaniny, 15 šaflov hrachu, 10 vedier octu, 15 kusov hovädzieho dobytku a soľ. Ďalej sa im dodalo 6 diel z mesta Tešín, 1 veľké delo so všetkými potrebami, 200 plnených ručných granátov, 130 krátkych pík a 60 muškiet, veľké železné vrtáky na výrobu španielskych jazdcov a ďalšie potreby.

■ V roku 1672 boli Jablunkovské šance vyhlásené za zemskú pevnosť a najneskôr od roku 1678 získali stálu posádku.

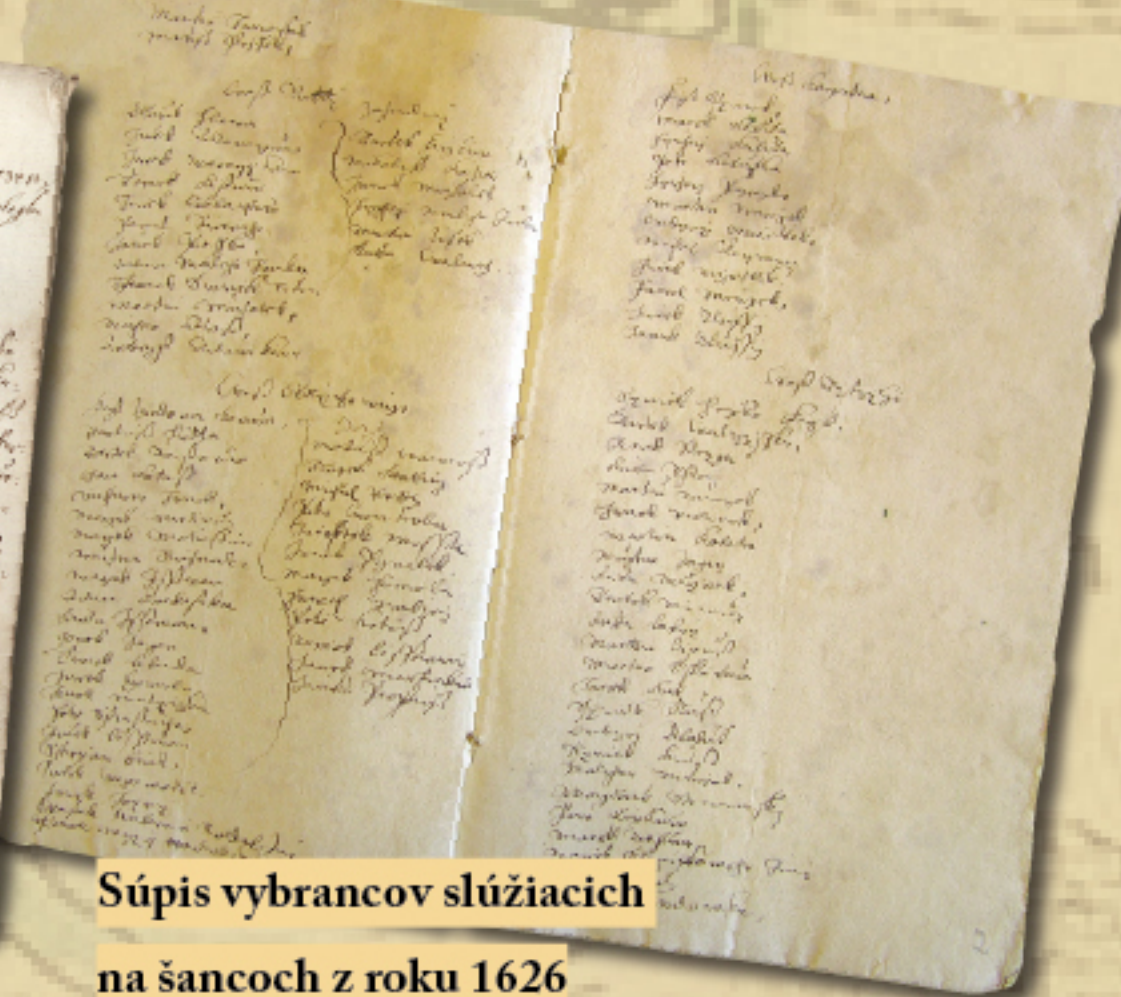
■ V mierových dobách strážili vybranci zemskú hranicu ako tzv. Landmilitz (zemská polícia) pred pašerákmi tabaku a soli. Bránili tešínskych valachov pred zaberaním lesov a pasienkov slovenskými osadníkmi. Dohliadali, aby bol v pohraničí dodržiavaný zákaz stavania obydlií, ktoré by zvyšovali nebezpečenstvo pašeráctva.

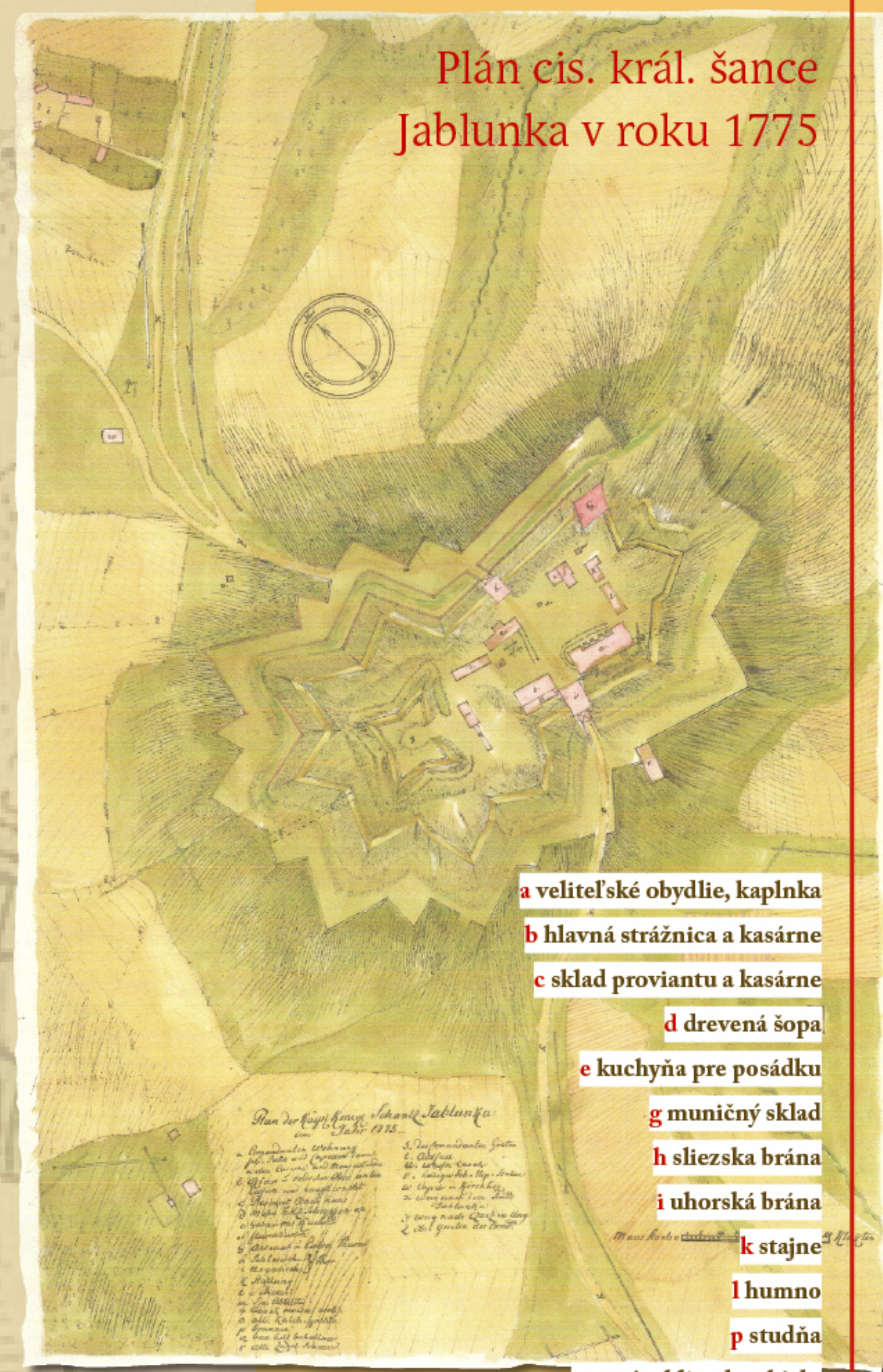
Súpis vojenskej posádky zo 40. rokov 18. storočia

Inštrukcie veliteľovi vybrancov z roku 1715

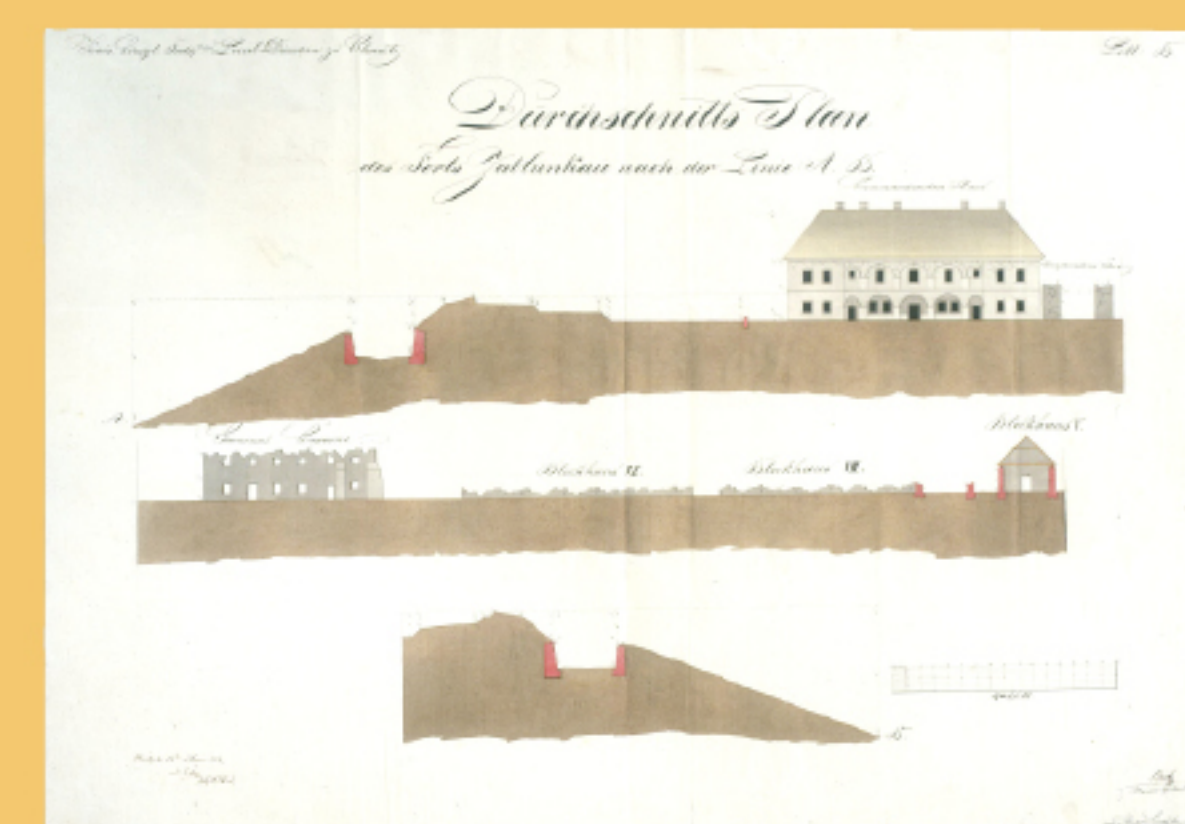

Súpis vybrancov slúžiacich na šancoch z roku 1626

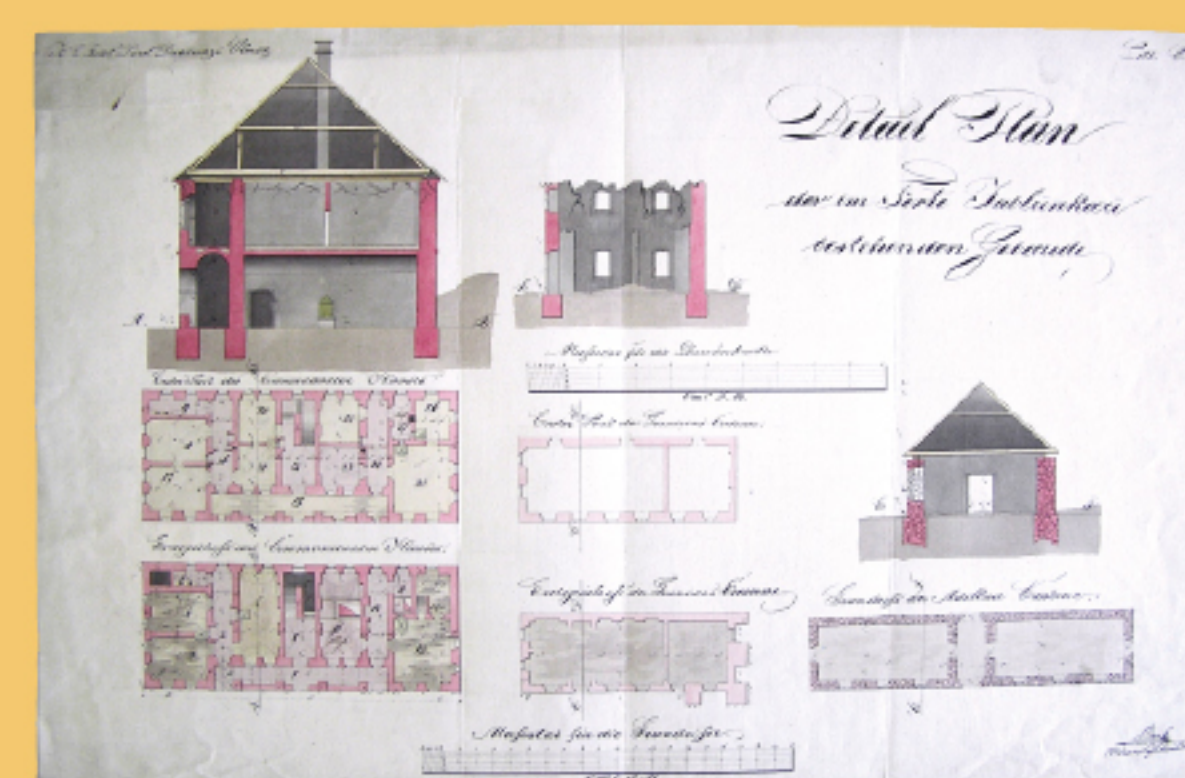

Plán cis. král. šance Jablunka v roku 1775

- a veliteľské obydlie, kaplnka
- b hlavná strážnica a kasárne
- c sklad proviantu a kasárne
- d drevená šopa
- e kuchyňa pre posádku
- g municijný sklad
- h sliezska brána
- i uhorská brána
- k stajne
- l humno
- p studňa
- r starý tehliarsky objekt
- u vodný kanál
- v socha Sv. Jána Nepomuckého
- w kaplnka
- x cesta do Jablunkova
- y cesta do Čadce v Uhorsku

Profil Veľkých šancí s budovou veliteľa a zrubmi po prestavbe v roku 1810

Podrobný plán budov stojacich v pevnosti Jablunkov vľavo: prvé poschodie a prizemie veliteľského domu vstrede: prvé poschodie a prizemie kasární pre posádku vpravo: pôdorys delostreleckých kasární

Južná hranica Těšínského kniežatstva s vyznačením hraníc s Uhorskom a Poľskom

Vyobrazenie vybrancov na parergu Wielandovej mapy z roku 1736